

СПРАВА ЛУБЕНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА ВАСИЛЯ ЯНОВИЧА (КІНЕЦЬ XVII – ПЕРША ЧВЕРТЬ XVIII СТ.)

protoієрей Юрій МИЦІК

В Інституті рукописів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського знаходиться у фонді 160 невеликий рукопис № 780 (на 12 аркушах). У ньому містяться матеріали справи священика Василя Яновича, настоятеля Свято-Микільської церкви в Лубнах. Вони дбайливо переписані каліграфічним почерком у другій чверті-середині XVIII ст., очевидно, якимось писарем при київському митрополиті чи консисторії, причому цей переписувач був русифікованим. Переписуючи оригінал, намагався йти за тодішніми канцелярськими зразками, зовсім ігнорував літеру «ї» тощо.

Першим за хронологією в рукописі йде постанова консисторського суду 1692 р., взята з консисторського архіву. Нагадаємо, що тоді гетьманував Іван Мазепа, а київським митрополитом був Варлаам Ясинський. Консисторський суд розглядав тоді конфлікт між лубенськими священиками: протопопом Яковом Ілієвичем Оріховським (який, видно, служив у Свято-Троїцькій церкві, що збереглася донині) і Василем Яновичем, настоятелем Свято-Микільського подільського храму (храм не зберігся).

У статті на підставі архівних документів розглядається питання щодо деяких аспектів церковного життя Лубен і Лохвиці часів Гетьманщини. Наводяться тексти незнаних документів київських митрополитів Варлаама Ясинського, Варлаама Ванатовича, листів до цих митрополитів, матеріалів київської духовної консисторії.

Ключові слова: Церква, митрополити, консисторія, Лубни, Лохвиця.

archpriest Yuri MYTSYK

THE CASE LUBNY PRIEST VASYL YANOVYCH (END OF XVII–
THE FIRST QUARTER OF XVIII
CENTURY)

The article is based on archival documents discussing some aspects of the church life of Lubny and Lokhvitsia at the times of Hetman Rule. It outlines the unknown before documents of Kiev Metropolitans Varlaam Yasinsky and Varlaam Vanatovych, including correspondence received by them.

Key words: Church, bishops, Lubny, Lokhvitsia.

Цей конфлікт почався через карпилівську парафію, яка була при Троїцькій церкві, але раніше – при Микільській. Спочатку після вислухання обох сторін було вирішено послати в Лубни комісію для розслідування конфліктної ситуації, але потім вирішено помирити священиків на умовах збереження статус-кво, причому цей присуд був підписаний найвищими особами Київської митрополії (митрополит Варлаам Ясинський, ігумени Йоасаф Кроковський (майбутній митрополит), ігумени Сильвестр Головичч, Інокентій Монастирський, майбутній видубицький ігumen Варлаам Страховський та інші). Священики погодилися з цим, причому о. Василь написав письмове зобов'язання не конфліктувати більше, а в разі порушення слова згоджувався на відсторонення його від священнослужіння і позбавлення місця служби. Очевидно, пізніше (оскільки було згадано про порушення слова о. Василем) цей документ підписали Стефан Яворський, префект Києво-Могилянської академії і згаданий вже Інокентій Монастирський. Здавалося, конфлікт був залагоджений. Однак він несподівано продовжився на початку XVIII ст., причому о. Василь повів себе негідно. Мало того, що він оббріхував лубенського сотника (ним був тоді Василь Савич, 1695–1698, 1701–1705) та іншу старшину, у т. ч. й лубенського полковника (очевидно Дмитра Зеленського, який обіймав цю посаду в 1700–1708 рр.), то ще й здійснив набагато тяжчий злочин. Коли він дістав від митрополита прощення і мав відвезти з Києва до Лубен полковнику й сотнику митрополичі листи із вкладеним покаянним листом самого о. Василя, то він розпечатав їх і підмінив своє написане на «пашквилі». Однак у Лубнах підміну було виявлено, і до митрополита звернулися за присудом. Ясинський звелів розіратися відповідній комісії, до складу якої входили ієромонахи Амвросій Білінкевич та Йов Мартинович, ігумени відповідно Мгарського та Густинського монастирів, а також лубенський протопоп Яків Оріховський. Припертій до стіни доказами своєї вини, о. Василь тільки мовчав. Промовчав і тоді, коли навіть свідок з його боку о. Федір Борохович (Борошенко) повідав, що десь у 1702 р. після хрестин о. Василь нібито казав, що лубенський сотник безчестив лубенського полковника.

Результати розслідування («інквізиції») були надіслані на митрополичий консисторський суд в особі Переяславського єпископа Захарії Корниловича та ряду авторитетних ієромонахів, який відсторонив о. Василя від священнослужіння і перемістив з Лубен. Цікаво, що відповідно до законів, прийнятих

у Московії, за такий злочин о. Василя повинні були покарати відрубанням руки. Однак сотник і сам митрополит не хотіли застосовувати таку жорстоку кару, сподіваючись на виправлення грішника, і обмежились вищезгаданою пропозицією комісії (про це власне йшлося і в покаянному листі самого о. Василя), вказавши тільки на необхідність компенсувати борги (через нього протопоп втратив 500 злотих), судові видатки та сплатити сотнику штраф – сучасною мовою «моральне відшкодування». Якщо ж грошей буде замало, треба продати землю і навіть у разі потреби майно о. Василя. Сказав своє слово і митрополит. У своєму листі до мгарського ігумена (від 13(2).06.1705 р.) він висловив жаль з приводу недостойної поведінки о. Василя, підтверджив рішення консисторського суду і рекомендував об'єктивно оцінити майно о. Василя відповідною комісією. Дещо пізніше 5.07.1705 р. у листі до того ж адресата він велів перевести о. Василя із Мгарського до Густинського монастиря, де той буде перебувати до свого виправлення і виплати заборгованостей. Оскільки парафія лишилася без пастиря, то приблизно в 1706 р. її члени звернулися з колективним листом до митрополита Варлаама. Вони нарікали зокрема на недостойну поведінку о. Василя, який перебував у храмі найздами на тиждень-два, чинив різні безчестя віруючим і їхнім жінкам та дітям, не звертав уваги на своє покарання; раділи, що його врешті прибрали з Лубен і просили поставити новим священиком Андрія Оріховського, сина лубенського протопопа Якова, бо знали його з дитинства як скромного й покірного і такого, що йшов слідами батька, заслуженого й авторитетного пасторя. Аналогічного листа парафіяни скерували до протопопа Оріховського, причому повніше виклали свої кривди, зокрема писали про биття їхніх дітей різками з наказу о. Василя, про його погордливі слова щодо кари від о. Якова («в мене, праві, таких протопопов полно») і просили призначити сина Андрія настоятелем. Це прохання парафіян було задоволено.

Здавалось, історія з о. Василем канула в Лету. Він став священиком в армії (говорячи сучасною мовою – капеланом), прослужив там десять років, брав участь у Прутському поході Петра I, навіть був там поранений. Очевидно, о. Василь у війську зав'язав потрібні зв'язки, бо вже сам канцлер Російської імперії Г. Головкін звертався з листом із Петербурга до нового київського митрополита Йоасафа Кроковського, просячи підтримати капелана, оскільки він є без місця і «пришед в нищету», дати йому колишню парафію або якусь іншу. Клопотання

такої високопоставленої персони митрополит не міг не врахувати. Судячи з усього, о. Василь дістав місце в Лубенському полку, однак не в самих Лубнах, а в сусідній Лохвиці, яка була тоді сотенным центром. Тут він став досить заможним, про що свідчить придбання ним млина. Однак і тут повторилася та ж історія. Лохвицький сотник Іван Гамалія (обіймав цю посаду у 1721–1727 рр.) і міська старшина у лютому 1723 р. звернулися до о. Якова з листом-скаргою на о. Василя, котрий протягом декількох літ чинив лохвицьким козакам різні здирства та насильства, особливо на греблі біля його власного млина, навіть трусив зі своїм сином ятері, забираючи чужу рибу. Вони просили провести відповідне розслідування. Майже одночасно лохвицькі парафіяни написали велику скаргу до нового митрополита Варлаама Ванатовича. Вони писали, що зазнають від о. Василя постійних қривд (деякі вже протягом 14 років, отже з 1709 р.!), унаслідок чого втрачають своє майно, худобу, розоряються. Коли ж до о. Василя їде якась перевірка, то він якось дізнається про неї і кудись виїжджає на цей час. Перевірки виходять боком скаржникам, бо в гарячий робочий час вони повинні не орати, сіяти чи збирати врожай, а розбиратися з комісіями за відсутності винуватця, який ще й похваляється: «Я вас до того приведу, що будете в мене тачками землю возити». Митрополит у свою чергу написав листа ігумену Спасо-Преображенського Мгарського монастиря Іларіону Рогалевському (випускнику Києво-Могилянської академії, майбутньому чернігівському і новгород-сіверському архієпископу в 1735–1738 рр.), в якому просив розібрatisя у цьому питанні і прийняти справедливе рішення. Останній послав у Лохвицю ченця Віктора, щоб той вислухав обидві сторони і на місці розібрався в ситуації навколо млина о. Василя та прийняв справедливе рішення. «Інквізиція» (тобто результати слідства), підписана авторитетними особами Лохвиці, насамперед лохвицьким протопопом Федором Імшениенським, о. Хомою (настоятелем Богоявленського храму), наказним сотником Іваном Яковлевичем, городовим отаманом Іваном Бузинським, війтом Кирилом Івановичем та ін., підтвердила найгірші сподівання. Свідки одностайно вказували на провини о. Василя. Зокрема Процик Заславець вказав, що мав конфлікт з о. Василем у гетьманській столиці Глухові; його розглядали генеральний бунчужний Яків Лизогуб (перебував на посаді у 1710–1728 рр.) та покійний полтавський полковник у 1709–1722 рр. Іван Черняк, які прийняли рішення на користь Процика і видали відповідний документ.

Однак о. Василь забажав нового слідства, через що з Глухова в Лохвицю був посланий канцелярист Стефан Максимович. Цей, очевидно, змовився з о. Василем, бо взяв попередній документ Лизогуба-Черняка і невідомо де подів. Інші козаки теж розповіли про свої кривди.

Кінця цієї справи, на жаль, не вдається встановити через брак джерел. Однак той факт, що всі матеріали щодо о. Василя на час слідства 1723 р. були зібрані воєдино й переписані, дають підставу сподіватися, що о. Василь за вчинки, не достойні священика, врешті отримав по заслугах. Київські митрополити, які мали справу з о. Василем, давали йому шанс на виправлення, йдучи навіть проти московських правил, і їм нема в чому дорікнути.

Цікаві митрополичі документи та деякі звернення до них (всього 9) з цієї архівної справи наводимо нижче. Цим самим поповнюємо «Український православний дипломатарій» – зібрання всіх документів православних митрополитів і єпископів до XIX ст., а також звернення до них парафіян. Вони дають цінний матеріал для зрозуміння стосунків між віруючими та священиками. Це особливо важливо тому, що тогочасний консисторський архів Київської митрополії майже не зберігся.

Про правила видання документів XVI–XVIII ст. ми вже не раз писали і тому не будемо повторюватися. Нагадаємо, що нерозбірливі слова позначаються таким чином: (...)*.

* * *

№ 1
1692, серпня 28 (18). – Київ. – Постанова
консисторського суду щодо конфлікту
між лубенськими священиками.

«Пред судом духовним в консистории митрополии Киевской прилучилася справа межи пречестным отцем Иаковом Ильевичем Ореховским, протопопою лубенским, и честным отцем Василием Яновичем, презвитером паraphиянским Стоникольским лубенским подолским, позывающих взаимно з оказии завodu и паraphию карпиловскую лубенскую, зостающую на сей час при цркви стой Троецкой лубенской, а перед тым бывшую при цркви Стоникольской лубенской. Наперед ускаржался честный отец Василий Стоникольский, же его упоминающегося о тую паraphию карпиловскую пречестный отец протопопа розні преслідовал утыскал и карал, удаючися до свіцкого ураду и не-

мало накладаючи. Потым ускаржался пречестный отць протопопа, же ему чстный отць Василий досаджал розными укоризнами чести его protопопской неприличними, о яком их заводи и писма з Lubен данные покладаны были. Суд консисторский, выслушавши обоих контролерий, ним приступил до ферования декрету, склонилися обидві стороны, аби для болших заводов на инквізіцию до Luben певные особы с суду зосланы были. На що за благословением пастирским суд консисторский и приволил, але потым, взявши себі на розмысл обидві стороны, иж тое зосланне на инквізіцию будет з болшим не толко коштом, леч и потурбованiem духовного и свіцкого стану, пораховавши з ерейским своим сумнінем, со особливою ласки примирителя самого по чину Мелхиседекову Хреста Гра, совокупивши з собою единомысленною на завтрішний дн, то есть девятнаадесятый сего ж мсця полюбовнеся примирили и явне пред судом един другого прощение получили вічне, той увес завод уморяючи и всі писма, яковые покладали пред судом межи собою спорне и которые в книгах ураду lubенского записаниии суть, ціле кассуючи. Так уже чести их иерейской и домовым их не мають шкодити вічными часы и парахіи своей так пречестный отць protопопа Стотроецкую, яко Стониколскую, чстный отць Василий повинны будучи так держати, як приняли сами посвятившиися, то ест жебы карпиловка тая lubенская была так при церкві Стотроецкой lubенской, чим пречестный отць protопоп контентуючийся, не маєt выкладов своїх, на суд ложенных, упоминатися у чстного отца Василия и ни в чом его не имієt с помст оскорбляти и озлобляти. Чстный теж отць Василий, не иміючи болше упоминатися тоей корпиловской парахии не маєt упоминатися и своих понесенных озлоблених, ани поновляти. Что есть чести protопопской противное, всего того щоколвек могл озлоблениих будучи вымовити уразливое, яко непевное, от якого неприязненного совісти иерейской слышанное, уступуючи, а притом всем не маєt болш пречестный отць protопопа удаватися в той справі, як и в ынших справах духовных до ураду світского, минувши перш урад духовний, также и чстный отць Василий. Которая то меж ними так сталаась з волі Бжей згода вічная, аби била совершенійшая, просили и самого ясне в Бгу преосвященнего пастира о потвержательное благословение, яко о одержали с подпісом руки властной пастирской и печатию катедралной при подпісах превелебных отцев игуменов киевских и прочиих судей консисторских. С таковym докладом, иж естьлиби который з них отсель міл оновляти тую справу, теды

за першим доносением, а слушним доводом, без удавання ся до мирского суду повинен будет благословения Бжого чести иерейской и парохии чужд быти навсегда. Що для памяти и літ пришлих до книг духовных консисторских митрополии Киевской есть записано.

Місяця и дня вышеименованных.

У подлинного декрета рукою подписывание тако:

Варлаам Ясинский, митрополит киевский.

Сильвестр Головичч, игумен мнстра Михайловского.

Иоасаф Кроковский, игумен мнстра Стониколского Пустинного киевского.

Инокентий Мистрский, игумен мнстра Кирилского киевского.

Софроний Подгаецкий, консисторита судов митрополитанских.

Варлаам Страховский, намісник Стософійский».

(НБУ. – IP. – Арк. 4–5. – Копія. – Тексту документа передує запис:

«Номер 5. Копия з книг декретов духовных консисторских митрополии Киевской выписанная, року 1692 мсца августа 18 дня составленного».

Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано:

«місто печати митрополитанской Киевософійской»)

№ 2

1695, серпня 16 (6). – Лубни(?). – Зобов'язання о. Василя Яновича, священика церкви Св. Миколи-угодника в Лубнах.

«Аз, Василий Иоаннович, иерей николский лубенский, даю мое сие рукописание в Бгу пречестному его млсти отцу Иакову Ореховскому, протопопу лубенскому, в той способ, иж що міл през килка літ з его млтию отцем протопопом розные зватки и споры, теды теперешнего часу пред всею капітули ишя братиєю вырікаюся оних всіх злостей и пакосттоворное бід въщинати, яко то в Бгу пречестного его млти отца протопопы лубенского описывать и оскаржувати инишин (описка, слід читати «іниших». – Ю. М.) злостей въщинати не повинен. А где б міл против сего рукописання щоколвек я, Василий Янович, и найменшаго спротивного против отца протопопа вщати от сих часов мог бы где на чинов его млти словом нанести албо писмом описати, албо теж в позор до свірхнійших старших наших вдатися, теды отселі млти сам на себе не прошу и заруки на его архипастырскую млть покладаю, где б моглем выступити, талярей сто и каждый из братии ишя капітулной за мною не повинен есть гдеколвек

в суду и права и найміншое причины в том занести. О чём сие рукописание в Бгу пречстному в Бгу его млсти пред всею о Хрсті братиею подаю с подпісом имени моего и руки.

Року и дня вышеписанного.

У подлинного своеручное подпісание тако:

Рукою власною вышеименований Василий Иоаннович подпісуюся и будучи при той згоді от архипастыра высланных поїздников покорні просилем, aby сию угоду подпісом рук своих, а барзій повагою самаго преосвященного архипастыра ствердили.

Его власное Василия, попа, рукописание, жеби болш не турбовал, а он турбует.

Иннокентий Мністрский, игумен мністра киевского Кирилского.

Стефан Яворский, префект школ колегиум Киево-Могилянського».

(НБУ. – IP. – Арк. 5 – 5 зв. – Конія. – Тексту документа передує запис:

«Скаска Василиева. Копия писания рукою властною отца Василия Ивановича, николского лубенского священника, року 1695 мсця августа шестаго дня». Внизу документа намальовані два кола, всередині яких написано: «місто печати Иннокентия Мнастирского, игумена мністра

Кирилского киевского» та «місто печати Стефана Яворского, префекта школ колегиум Киево-Могилянського»)

№ 3

1705, липня 2–3 (червня 21–22). – Київ. – Розслідування справи о. Василя Яновича і декрет консисторського суду в цій справі.

«Року Бжого тысяча сімъсот пятого мсця юня дня двадесят второго.

По благословению ясне в Бгу преосвященного его млсти отца кир Варлаама Ясинского, Бжиею млстию православного архиєпісха митрополита киевского, галицкого и всея Малая России злецено было превелебным отцам игумена иеромонаху Амвросию Білинківичу мністра Мгарского а мністра Густынського иеромонаху Иову Мартиновичу, пречстному отцу Якову Ореховскому, протопопі лубенскому учинити инквізіцию в заводі отца Василия Яновича, священника Стониколаевской церкви лубенской подолской парохиялного, з его млстю паном Василием Савичем, сотником полку Лубенского. Которая инквізіция до суду консисторского присланая, так ся в собі маєт:

Року 1705 мсця мая 21.

Повелінием ясне в Богу преосвященного пана архипастыря ньшого его млости отца Варлаама Ясинского, архиепископа и митрополита киевского, галицкого и всея Малыя России, слу чилося нам двом законником и прочиим нижеподпісанним особам завод албо рачей клевету смертоносную от священника Стониколаевского лубенского церкви подолной Василия Яновича на его млость пана Василия Савича и на прочиих особ старших полковых лубенских нанесеную и велможного его млости пана полковника священника, изшедшая в Константинові року 1704 декемврия 24 дня ест на писми выражена и пану сотнику для выводу есть подана и нам, законникам, на суді была презентована, на котором суді ставши очевисте его млость пан сотник лубенский и прочии панове лубенці оклеветанные просили нас, повелінием ясне в Бгу преосвященного пастиря засівших на инквизицию особ, абы священик Василий Янович на выреченные и на писмі показанные з уст его изшедшие потварные клеветы слушный публице дал довод и взвод. На которые его клеветные пункты пред судом нашим не стало ему мовы, хитрым своим збывал питание ище молчанием, видячи самое свое лукавословие и дерзновенное без боязни Бжой соділанное поползновение. Которое он сам, отцъ Василий, в суплици своей до ясне в Бгу преосвященного архипастыря, ревнуочи, властною своею выразил рукою и приобіцял тоя ж суплікою болш не клеветати и людей зацных, старшину лубенскую и прочиих, перед его млостию паном полковником лубенским и везді невинні не удавати и ничего злого напотым не чинити, спокайні и ласка ві со всіми панами старшими и меншими жити и естьли бы знову злого що чинити, теды субмитовался чужден быти священства и парохи и сполпомешканя лудского в Лубнях, на той же своей выразил суплици и подал ясне в Бгу преосвященному архипастыреви, просячи о примирении до панов лубенцов, чрез себе оклеветанных. Лист якож склонившийся, ясне в Бгу преосвященный паstryр на толикое его суплічное смиренне повеліл ему, Василию, причинний лист выдати, дабы ему вся старшина лубенская подала прощение и в той лист до его млости пна полковника лубенского повеліл вложити от отца Василия смиренно поданную суплику, так же и другий лист до его млости пна Василия Савича властною рукою написанную суплику вложити и печатию катедральною закріпiti и ему, отцу Василию, до отдания его млости пану полковнику лубенскому и пану сотнику вручити. Такого он, отцъ Василий, священник

Стониколский подолный, у его пастырской млости учинност добrotливую одержавши, не был блгодарным и яко непостоянности ума члвк з упорчивости и гордости своей дерзнул пастырские листы хитро роспечатати и з оных смиренные свои суплики выняти, а иные неукротимой своей злости доказуючие пашквили выкладити. Прето ж кгда его превратность в Лубнях познано и его архипастырской млости відати донесено, прислал его пастырская млсть лист свой до отца протопопы лубенского, (жебы он яко сам в суплиці выразил) чужд бы священнодійствия и парохии и с помішканя в Лубнях лудского стосуючися. Мы теды, инквизиторы, нижеписанные особы на инквизицию и разсуждение засілье, до отца Василиевого супличного обіщания и до універсалного пастырского выроку судом нашим ннішним наказуем отцу Василию, абы свой обlig в суплиці до преосвященнного пастыра его млсти поданный выполнил, то есть абы уступил з Лубен яко смущение творящий межи людми, хотячими тихомирно жити и абы обыскатил з своих добр коп сто войскому подскарбіему, его млсти пану Григорию канцеляристу, так же его млсти пану сотнику, абы привернул выкладу правнаго талярей осмдесят и шесть и полталяра, а же при нас же, ниже описанных особах, точил (?) часу и при отцу Василию Яновичу очевисто ставши священник отц Федор Борохович (которого порабовал (очевидно описка, можливо «потребовал». – Ю. М.) отц Василий и инквизиторы), бывши притомні на христинах при его млсти пану сотнику писарем (уже то тым христинам літ три минуло) як бы то пан сотник в то время его млсти пана полковника лубенского заочні словами безчестил) под утратом священства своего сознал, же и ни единаго слова благого на его млсть пана полковника лубенского пан сотник не мовил. На тое отца Феодорово Борошенково сознанье отц Василий, явный клеветник, не дал отвіту світку своему.

Тое все при подписи рук наших и при печати мнстры Мгарского лубенского выписавши в катедру посылаем.

Иеромонах Иов Мартинович, игумен мнстры Густынского.

Иеромонах Амвросий, игумен мнстры Мгарского лубенского.

Ияков Ореховский, протопоп лубенский.

Мы теды, нніший суд консисторский митрополитанский киевский, вычитавши тую присланную иквизицию, а стосуючися до правил стых апстл и отцу презвитеру подобает быти не сварливу, не клеветнику и паки иереи твои облекутся во правду, удержуем отца Василия от священнодійства до поправы и до волі сверхнійшой преосвященнійшаго пастыря

его мласти, же теды важился лист отпечатовать и вмісто сми-
рения поданного до пастыря его лист вложил свой звыкли
клеветны потвар на его мласть пана сотника, будто он не есть
зычливый его мласти пану полковникові и прочии начальни
лубенский и не довел того свідителем своим отцем Феодором
Борошенком теды яко сам своею рукою написал до пастыря
его мласти в своем будто смиренном писанию и в повторном
в роспечатанном листі, от него вложенном клеветном карте-
люшу, то есть если бым (словеса его самого суть в повторном
подложенном писании) міл на гонор с вышпомянутого пана
сотника болше ущипливыми позыватися слова честь и славу
его потеждающими (?), также описывать пашквильми, теды за
першим донесением скарги чужд буду навсегда благословения
Бжого и парохви отлучен, от сожитя зацних людей спокойні
тамо, (то есть) в Лубнях жити хотящих. И суд ннішний отда-
ляєт его, отца Василия, от парохии и от сполжития лубенских
людей, хотящих жити спокйно, а любо клеветник той Васи-
лий Янович достоин бы по закону градскому в правилах стых
отц в книзі московской, нарицаемой Кормчая, на листі 485 на
обороті напечатанному, каран быти отсічением руки, однак
же хвалится мласть на суді и сам его мласть пан сотник на тое
не наступает. Прето тое отсічене рук прощається ему, ожида-
ючи исправления. А выклад правный як много его мласть пан
сотник неслушне оклеветанный и потурбованный ведлуг со-
вісти своей будет себі претендовать, повинен отц Василий
Янович нагородити ести бы вымовляться, же зараз не міет чим
выплатити так его мласти пану сотнику, яко и его мласти пану
Григорию, канцеляристу подскарбemu войсковому, кредито-
рови своему, иным, кому есть должен, теды повинен себі упро-
сити час до выплаченя. А естьли бы на термин заложенный
не уистился, теды уряд тамошний лубенский с кредиторами,
священическаго чина и мирских близких особ, на тое запро-
сивши и пошацованше и грунта его отца Василевы Яновичевы
повинен контентувати за выклад правный его мласти пна со-
тника и кредиторов. Что все абы в лучшой памяти и кріпости
зоставало, сей же декрет руками консисторскими и печатю
ствердивши, даной есть стороні потребуючай.

Року и мсца и дня вышпименованного.

У подлинного списку подписание рук тако:

Захарий, епскп перяславский.

Иермонах Иовий Петрашко, казнодія и дховник судов кон-
систора митрополии Киевской.

Иером[онах] Евстратий тих(?) судов духовных консистор[ский] писар.

Иером[онах] Епифаний Яковлевич, консисторита митрополии Киевской.

Иером[онах] Иоаникий, намісник Сто Софійский киевский.

Иером[онах] Иосиф Білицкий, уставник Сто Софийский киевский.

Иларион, ми(...)^{*} митрополии Киевской, архиdiaкон.

Еродиякон Віктор Дверкович (?), инстигатор К[иевской] м[итрополии].

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – № 780. – Арк. 1–3. – Конія. –

Тексту документа передують записи: «Номер 4. Список от выданного з суду духовного декрета на отца Василия и два листа архиерейских до игумена Мгарского о том же заводі отца Василия, писанное в году 1705» та «1705 года». Наприкінці документа

намальоване коло, всередині якого написано:

«місто печати катедри митрополии Киевской»)

№ 4

1705, червня 13 (2). – Київ. – Лист Варлаама Ясинського, київського митрополита, до Амвросія Білінківича, ігумена Свято-Преображенського

Мгарського монастиря.

«В Бгу превелебный мсце отче игумен мнстра Мгарского лубенского, нам в Дху Стом благополучный сне.

Вычиталисмо от вас присланную инквизицию о отци Василии Яновичу, священнику цркве Стониколаевской подолного лубенской, где понеже довелося, же он, отц Янович, не толко не благодарен тоей любви ишней архиерейской к себі, которою вкладалисмося до его масти пна полковника лубенского (Дмитра Зеленського. – Ю. М.) и до иных особ, от него невинне уданных, леч овшем барзій свою злость и непримиренье откриваючи, важился свое рукописанье супличное, до нас поданное и в иных писмах запечатанное, посылаемое до его масти пана полковника и до иных их маостей, роспечатати и выимати, а на тое місце противные клеветные не примирительные, леч раздражающие любов ближняго и до большего смущения побуждаючи писати и вкладати. Прето яко любов ваша, чинячи тую инквизицию, так и мы по многократном наказании и долготер-

пінни, більшою ему, отцу Василию Яновичу, не налагаем казни, тильки яко он сам на себе подал своею властною рукою писаніе, аби конечне уступил з Лубен и з парохи, и жебы ему болш не давано віры в удаваню людей и оклеветаніи яко явному переконаному лжествому, уставичное смятение чинячemu межи близкими, хотячими любовне и спокойне жити.

О пречестном отцы протопопі лубенском, скаржачом на отца Яновича, же его превратностю приведен есть до утраты на пятсот золотих, было прежде разсуждение есть ли тым недоволен, мощно потом упомнитися.

А взглядом теперешним тяжников інных, супликуючих на отца Яновича в своих кривдах, поручаем любви твоей того досмотріти.

1. Должен отц Янович просити их всіх о почеканье до заложенного якого термину, до котрого естьли не заплатится, повинен отц Янович особ духовного и мирского чина людей урадових просити, жебы его кгрунта ошацовано. За которые может кто заложити сумму, которою бы мощно уиститися тым должником и супликантов.

2. Если бы тоей суммы не ставало на уконтентоване должников, то и дотроше (?) пошацовать его, отца Яновича, добра, якие могут заходитися, с которых бы каждый пропорциональне могл контентоватись. Тоє все любвим вшай поручивши, при тых же отсылаем супликах и инквизиции, до нас присланной, Бжие блгословение твоїй превелебности и всім их маstryм усердно желаем.

У подлинного подpis руки тако:

Превелебности твоей всіх блг усердно желаючи паstryр и брат о Христі Варлаам, митрополит киевский.

З Києва 1705-го году юня 2-го д.»

(НБУ. – IP. – Арк. 3 – 3 зв. – Конія. Запис перед документом:
«Копия листу Варлаама Ясінського»)

№ 5

**1705, липня 5 (червня 24). – Київ. – Лист
Варлаама Ясінського, київського митрополита,
до Амвросія Білінкевича, ігумена Свято-
Преображенського Мгарського монастиря.**

«В Бгу превелебный отче игумен мгарский, нам в Дху Стом
благополучный сн.

Який тут одержал декрет его млъсть пан сотник лубенский (Василь Савич –? – 1695–1698, 1701–1703. — Ю. М.) ведлуг инквизиции, от вас присланной, будет вам от нетол (?) извѣстно чрез перепис Янович, ежели ся там уприкрыт в Мгарском мнстри, одошли-те его там поблизу до мнстрия Густынскаго, где жадает по отцы игумене тамошнем, даби его веліл приняти на послушание и держати, поки людем кредитором и его млъсти пану сотнику не уистится. Где зостаючи латвій может кгрунта свои з совітом ваших же превелебностей и ужити (?) людской поблизу шацовать и спродавши, оплатитися. По яким выплаченю своб[де]н будет з мнстрского послушания, а по свободі ціле ему в Лубнях не жити и вси кондіции выполнити повинен, яко сам. Да исправит его Гсдь на лутчее, а вам Бжие благословение архиерейско желаем.

У подлинного подпис руки тако:

Превелебности вашой всіх блг спасителных усердно желаючи пастир Варлаам, митрополит киевский.

З Києва 1705 року июня 24 д.»

(НБУ. – IP. – Арк. 3 зв. – 4. – Копія.)

№ 6

1706 р. (?). – Лубни. – Лист парафіян Свято-Микільської церкви до київського митрополита Варлаама Ясинського.

«Ясне в Бгу преосщенныи а ко нам, убогим николским парохияном, велце мсці пане паstryru и великомлстивый добродію.

Будучи мы убогие парохияне выш реченнего храму иерарха Христова Николая, поневаж то стало так, в чом відомо и вашой паstryрской млъсти, иж остались мы завдовілыми без отца нам духовного допрестолного отца Василия Яновича, чого былисмо всі сполна ради премногие літа, абысми его невжитой паstryvy были свободными в таковой его вині. Едно церкви Бжии не пилновал нікгды и своего обиталища не сохранял, но по своей волі ако же хотяще обращался, тылко прибывши до господи своеї, забавит тыжднь един и ли найболше две недели станет, же нам столко, яко кто літ десяток, претерпим нендзи первіе мы сами, потом жони наши от его, отца Василия, всі зостают безчестни и не раз поганбенни. А в остатку и дітем нашим як в цркви Бжой, так и по улицам, было разгнанне, а тое потым діет, поки себе кудыколвек безвідомні повернет. Всего того през многіе літа тривалисмо, помнячи на то азали чи не вспокоит

себе и чи не будет честно с нами жити. С того он, отц Василий, не исправив себе, но щораз горчащи всім нам себе оказовал, не уважаючи отца протопопа и світовых властелинов. А що най-більшая віше архиерейське наказание легце себі важил и ни за що мівал, чого не тілько мы не могли того врозуміти, яко недовіціпи, але кто мудрий его поступком мусился удивити. Прето теперешним благословением от его, отца Василия, осталисмы дозвічне свободни, чого со усердием желали, тол мы тепер получили. Бога благодарим да с миром, без напasti, злонравия отца Василия походячого от трудов наших за млитвами стни вашої кус хліба сніли, а в том покорне желаем вашої пастырской млости, жебы ми не были яко овцы заблудшие, не иміюща пастыря нам достойного, и жебы престол Бжий не ваковал, умислилис ми просити приязнепречистного отца протопопы іншего лубенского, жебы нам сна своего Андрея поручил ціле за допрестолного священника довічне міти, яко знаем его скромность и покору от дітства, а наболше поважаючи тое, что яко отц его в спокою мирно зо всім преложенством, так и с посполитыми людми мирно поступует, вся приемлет аще понесет поречение всего не слышит, но благодарен пребывает и приимует злонравного яко благосердого и прощает всяческого. На том и устремихомся, уважилис мы доброго корени отрасль да не горчится. Покорственную прозбу ішу до преосвященої млости вшey пастырской за Андреем Якововичем, протопоповичом нашим лубенским, сторично вносим, дабы по благословению вашом архиерейском Андрей не был от того престола вічно отложен, не вонпячись жадного пренагабаня от отца Василия, яко есть послух, же праві там (говорит отц Василий) у моего престола никто не может одоліти. В том пастырская млсть вша хтіте на покорную нашу прозбу позрівши, яко Андрея Яковича, так нас парохіян, благословением своим архиерейским утвердити, а не токмо нас, но и чад наших, жебысми волными вічно от отца Василия свободни были. Того со усердием желающе, мливам стым при низком уклоні нашем себе полецаем и имена наши подписуем.

Преосвященнству вшему негодние рабы и подножки.

У подлинного прошения рукоподписание тако:

Іван Нечитайлло	Демян Маджар	Моїсей Микитенко
Іван Закутный	Есиф Брижаха	Федор Сергиенко
Касян Панченко	Василь Бахтур	Яким Рымарук
Мартин Гура	Тимофей Матфіевич	Іван Гребенченко
Петро Ткач	Петро Подгаецкий	Олекса Корунниченко
	Василь Кушнір	

Прокоп Коренко	Матфей Пискун	Семенюта
Тимофей Кушнир	Назар цехмистр Гневский	Лаврин Рымар
	Петро Галушка	
Дмитро Рымар	Алексій Гаврилович	Іван Корсуненко
	Іван Гарасимович	
Ярош Семенович	Андрей Закутненко	Максим Болшевщенка
Есиф Назаров зять	Іван Гриненко	Юско Жмур
Іван Подгаецький	Федор Коломиець	Іван Демянович
Андрей Рыбалка	Ясько Якименко	Василь Семенович
	Евфим Димар».	

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – №780. – Арк. 10 зв. – 11. – Конія.

*Запис на початку документа: «Список с листа поданного
от парохиян стониколских лубенских до протопона лубенского
о сне его протопопским Андреем дабы он у них сществовал»)*

№ 7

1706 р. (?). – Лубни. – Лист парафіян Свято- Микільської церкви до лубенського протопопа о. Якова Оріховського.

«В Бгу пречстный гспдне мсце отче протопопа лубенский,
наш велце ласкавый добродію.

Позоставши мы теперешнего часу завдовілими без отца нам
духовного допрестолного, а не так мы, яко црковь Бжия, жалієт
о сем же иерарха Христов Николай в храмі своем достойного
намістника допрестолного не имать. Поневаж то отц Василий
превратность своею и злонравием нестатечных поступков сво-
их тот престол Бжий уничижил, любо то будучи он и допре-
столним, мало в нем, яко и пречстность ваша свідома и весь
град, служения мевал за розними поиздними окупациями сво-
їми; истинно рекши, же яко много літ над нами свіщевствовал,
с тих всіх літ изложивши его служения и одного року не может
показатись, бо кгда прибудет бывало на який тыжденъ албо
на недел дві в дом свой, то не для приліжания цркви Бжой,
но на поганбення нам, парохияном, то того ганит, того биет,
тому шкоды начинит, того жену обезчестит, того діти по улицы
побите и иных в школу поволиковиши, розгами нещадно кажет
взять то таковых збрodenъ начинивши, знову дорогу свою куда
хощет отправует. Таковые мы вси от отца Василия поносили
злости, а вси терпніем зносили, любо бывало часом до пре-
велебности вашой вдамся, еднак же жадной потіхи нигды не

отнесли, яко пречестность ваша бы намній бувало, отказуючи сурово и мовячи, о чём нам срамно глаголати: "в мене праві таких протопопов полно", поневаж же пречестности вашей так то чинилося, а нам бідствующим убогим людем и сторищею воздавалося от отца Василия. Зачим мы теперешняго часу яко світ ясности з затемніния такового узріли, поневаж Бжиим світом и благословением архиерейским от отца Василия свободни зостали, вси о том благодарим як старые, так и малые. Теперешнего зас часу, не хотячи мы, aby гнів Бжий и стителя Хрства Николая на нас подвигнутися могл за нерадіние наше, иж бы мы могли не приложит старания, жебы престол Бжий ваковал за нестаранием нашим без отца нам духовного допрестолного, умыслилисмо з поради нашей до пречестности вшой челом бить, просячи не оного іного, кромі пана Андрея, сна вашого, которого от дітства знаєм покору и незлобие, а до того уважисли мы, же яко от пречестности вашей никому (?) з найменшому жадная зелживост не оказуетя так розумцем, и нам убогим от сна вашего не может показатися злость. О которого як пречестности вашей просим, так и недостойную а малородную прозбу ишу до преосщеннего его м. п. и пастыря о нем же внести зволяем. Аще и недостойнии есмы, міем надію ишу на его пастырскую мість, иж покорной и смиренной прозбі нашей дат місце, а сна вшого благословением Бжиим и своим архиерейским ублгословивши на сщенство не дочастно, але вічно удостоивши преподат нам до престола стителя Хсва Николая, aby нами владнул и про офірах безкровных за вся православные християны усердствовал, того желаем и остаем

Пречестности вшой слугами поволными вся убогая громада и парахияне стониколские низко кланяемся».

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – №780. – Арк. 11 – 11 зв. – Конія.

Запис на початку документа: «Список с листа поданного
от парохиян стониколских лубенских до протопопа лубенского
о сне его протопопским Андрее дабы он у них сщенствовал»)

№ 8

1715, травня 14 (3). – Петербург. –

Лист канцлера Російської імперії Г. І. Головкіна

до київського митрополита Йоасафа Кроковського.

«Бил челом его црскому величеству священник Василий Иванов, что по навету города Лубен протопопа Ореховского отлу-

чен он от церкви стаго Николая, что он похотя к той цркве определить сна своего и в прошлом 1706 года взят он в армейские полки, где он был 10 лет и за Прутом ранен. А к то[й] цркви на ево место определен того протопопа сн, а он, Василий, стал быть без места и пришед в нищету и дабы за службу ево дат ему прежнюю паraphию или вместо тоя в том же городе иную. Ваше преосвященство изволите по челобитю того священника Василия, ежели оное есть справедливо, за ево так долговременную в армее службу учинить по вашему архиерейскому рассмотрению.

У подлинного подпись руки тако:

Вашого преосвященства ко услужению готовейший.

Из Санкт Питербурха мая 3 дня 1715 года».

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – №780. – Арк. 12 – 12 зв. – Конія.

Тексту документа передус запис: «Номер 3. Копия списка гєдриственного канцлера и кавалера графа Гавриїла Івановича Головкина, писаного киевскому митрополиту Йоасафу Кроковскому и Санкт Питербурха мая 16 дня 1715 году». Запис наприкінці документа: «1723 года №10»)

№ 9

1723, лютого 11 (січня 30). – Лохвиця. – Лист лохвицького сотника Івана Гамалії і міської старшини Лубен до лубенського протопопа Оріховського.

«В Бгу превелебный гспдне отче протопоп лубенский, нам в Дху Стом ласкавый отче и добродію.

Сии листоподавцы и товариство сотні нашей, жители гражданские, неоднократне уже скаржучися обявляют нам неизмірные обиды и забойства чрез колко годов діючеся им от честного отца Василия лубенского, которы иміет недалеко подле города нашего млин, до которого когда якого времени приидет то без вины людей наших биет и статок разграбляет в них. Теды теперь помянутое товариство видячи над собою его, отца Василиево, непостоянное правление и забойство, едут до пречестности вашей з помянутого иерея просит [с]праведливости и тыле супліки, чрез якие нам обявляли діючеся от него, отца Василия, обиды посыаем з ними ж до пречестности вашей, с которых міете в. м., поразумывши справу их, розыскат и по розыску окончити, за которыми теж и мы пречестности вашей чрез сей лист просим, жебы помянутые не тще от суду вшего

сошли, а ежели пречестность ваша суду оным листоподавцом не окончите, теды рапте в. м. по розыску и нетанциалный (?) лист до его архипастырской мести оним по ділам отца Василия з суду выдати, а до того и сей нш лист и жалобливые их супліки возвратите назад.

Что же обявляючи, повторе пречестности вшey просим и его ж млтва стым полецівши ся пребываю.

У подлинного листа подписание тако:

Вшey пречестности, нам в Дху Стом ласкавому отцу и добродіеві, всего добра щиро зычливий приятеля и слуги поволные

Іван Гамалія, сотник лохвицкий.

Іван Бузинский, атаман.

Кирило Данилович, войт городовий, з бурмистрами.

З Лохвици януария 30-го року 1723 году (?).

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – №780. – Арк. 8 зв. – Копія.

Запис на початку документа: «Номер 7.

Копия с листу сотника лохвицкого з городовою старшиною,
присланого до протопопы лубенского)

№ 10

**1723, лютого 11 (січня 30). – Лохвиця. – Супліка-скаргаъ
козаків Лохвицької сотні до київського
митрополита Варлаама Ванатовича.**

«Ясне в Бгу преосщенный млсці архиепископ киевский и галицкий и всій Малий России, пне пастыру отче и премлстивійший наш добродію.

Як первой доносилисмо жалобливою плачливою супликою ишею, ускаржаочися пресвіщенству вашому на отца Василия Яновича, священника Стониколского подолского лубенского, так и повторні тепер не до кого іного, толькo до преосвященства вашого, отца пастира и млстивого добродія, с крывавими слезами в стопы стителских ног упадаочи на его ж, помянутого отца Василия, заносим скаргу сею ишею чолобитною, доносячи тое паstryрской мости, же от многих літ несносные тяжелоносные в кгрунтах наших обиды нам чинил и чинити хотет за властное добро наше, премного позбавлял нас худобы, турбуочи едных от літ четырнадцати, других от семи, інших от трех літ то поглуховах (!), то до его мости пана полковника лубенского по высланных, где тылко зачуєт чили канцелярист или якихколвек зосланых, бігаєт и скаржится, а еще наибар-

зій в притрудные часы робочие горячие, же за ним ні орати, ані посіяти, ані собрати моглисмо що с поля и кто своим плугом орав, то за премногою и неустаемою турбациею лишився хліба и куповалисмо иные под совістию християнскою, тое обявляем, а що інная худоба, пчолы повымирали, вымерзли и позводилися, за недоглядом кони повыіздилисмо, за ним взяли и уже тепер по доводах правних, достовірных розысках и инквизиціях и ассекурациях за властною его священническою рукою нам поданих, що запродалисмо млин самой ради крайній нужды ншней, же так много турбуючиisя и сами за позычалисмо у людей грошми и хлібом, и любо взялисмо от него и и запроданного млина осмсot золотых, однак тым тylко своих кредиторов заледве отбулисмо. А що нашой домової и полевої утраты за ним перейшло ні до двох тысяч нам есть скорой и утраты для чего и сам бывало похваляется, же "я вас до того приведу, що будете в мене тачками землю возити", да и так уже мало не всей худобы осталисмо за его пекельною ненавистю и если от тепер еще не мітимемо от него конечной свободы, то приидется остатную лишити худобу и куда инода заплакавши, з отчистих и дідизних добр своих утікати, щоб ані лица, ані голосу его не чути, а наїбарзій того ради, же нам бідным козаком служба императорского пресвітого величества в далекую дорогу буваєт и що при нас дієт: гуси, утятя з ставу заимает, десятину от конопель берет, кто мочит у ставу коноплі, мордуєт греблею, чого никогда не бывало, забывает смерtelno на гребле и топит дітей и старых, заганяючи и перевертаючи возы зо всім у прорву. А як нас в дому еще не будет, так внівец все побертаєт и до остатней нищеты нас приведет. Уповаючи прето на масть и масрдие Божие, а особливє на общее паstryрское преосвященства вшего, отца паstryря и мастиваго добродія, помилование и бл(г)ость масрдия, всі покорні просим: умлєдися яко отц и не остав нас в поругании от него и в крайней нищеті быти. О том по стокротні масти просим, припадающе до стителских стопы ног, и паstryрским стым мltvam назавше ся в сохранение отдаєм.

У подлинной подписует тако:

Стителской паstryрской масти отца и мастиваго добродія рабы и подножие

Петро Терещенко, Пронь Заславець, Леско Келембет, Денис Губский, козаки сотни Лохвицкой».

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – №780. – Арк. 9 – 9 зв. – Kopія.

Запис на початку документа: «Номер 10. Копия с челобитной

*(поданной архиерею Петра Терещенка, Прони Заславца,
Левка Келембета, Дениса Губского, козаков сотни Лохвицкой»)*

№ 11

**1723, березня 1 (лютого 19). – Київ. – Лист
київського митрополита Варлаама Ванатовича
до ігумена Спасо-Преображенського Мгарського
монастиря Іларіона Рогалевського.**

«Пречтный отче игумен мнстрия Мгарского, нам в Дху Стом
благополучный сне и брате зычливый.

Оказатели писания сего жители лохвицкие, будучи в катедрі
ицієй, жалостную предлагали нашей мірности скаргу на Василия,
попа Николаевского лубенского, о затіянных от него, Василия,
оним несносных кривдах, которых их обид суд наш консистор-
ский справу розыскивал, но понеже без заводной стороны невоз-
можно было окончить того о них заводу, сего ради для близкости
тамо обители вашей ухвалилисмо по приговору консисторскому,
чтоб тот завод между сими чelobитчиками и мененным попом
Василием в обители вашей был от пречтности вашей окончен по
подлинном справы их розыскі. Прето по одобранню сего нашего
архиерейского писания изволь пречтность ваша так реченного
попа, яко и сих супликантов, в мнстыр свой, назначивши оным
удобный термин, сыскать и совокупившийся з отцем протопо-
пом лубенским и лохвицким, правосудно и праведно роспро-
сивши обі стороны, разсудить и там окончить и упокоїть, чтоб
укривдженная сторона уконтентована была по сущей правді, да
и винная бы не без наказания явилася, з чего бы и нам, многими
затрудненным ділами, болш оттуду не было турбаций.

Сие от мірности наше послушание п[ревелебности] в[ашей]
в праведное окончение вовіривши, Бжия и иного архиерейско-
го его ж пречтности желаем благословения.

У подлинного листа подпись руки тако:

Варлаам Ванатович, архиепископ киевский и галицкий и
Малая России.

З Києва 1723 году февраля 19-го дня».

*(НБУ. – IP. – Ф. 160. – №780. – Арк. 10. – Копія. Запис на початку
документа: «Копии листов и декретов списки в заводі от отца Василия
Яновича, священника николаевского лубенского, з козаками лохвицкими
и с протопопом лубенским Яковом Ореховским
и игуменом мгарским лубенским»)*

№ 12

**1723, березня 17 (6). – «Інквізиція» (розслідування)
конфлікту між о. Василем Яновичем
і козаками Лохвицької сотні.**

«Року 1723 мсця марта 6 дня.

По росказанию ясне в Бгу преосвященного архиепископа Варлаама Ванатовича, киевского, галицкого и Малыя России, а по зліцепю его же именем архиерейским превелебнішаго гспдна отца Иралиона Рогалевского, игумена мистря Мгарского лубенского, который приславши от боку своего честного отца монаха Віктора в місто Лохвицю и той зо мною, нижей подписаным, и с многими так урядовими людми, яко и знатными козаками и мещанами с обох сторон заводних, на тое упрощенными, віхавши на греблю честного отца Василия Яновича, презвитера лубенского николского, смотріли на жалобу отца Василия подтопу его млиновы, от езка Петра Терещенка чинячогося, а так взявши от гребли вниз реки Лохвиці и млина ево, ходили уз берег аж до еза Петра Терещенка, на якого отц Василий жалует, же он, Петро, своим езом подтоп его млинові чинит. Теды по сознателью многих людей и по нашем там же відінию не явился з еза Петра Терещенка млинові отца Василия подтоп, бо едной же тот езок Петров з версту или больше вниз млина стоит, а до того выше того езка також езков с четыре стоит мало що далеко от млина, а на тие езки близшие и выше не жалует отц Василий, мовячи: “З тых міні не маш подтопу, бо они не вгачены, а Петров Терещенков угачен и того ради дієтся подтоп з еза моему млинові”. На тое старинные люди казали, що тут з давних давен становилися езки, а не было турбации о подтопі сего млина, що отц Василий признаваючи, сказал: “То правда, що не было, бо не было такой работы и фундования оной гребли и млинови и так между сею артеркациею (?) болш явилося, же отц Василий невінне турбуєт Петра Терещенка, аби в его езка подтоп ему был, бо когда над тым же езком застал Петро отца Василия з сыном его же, трусячих его, Петровы, ятеры и верши, в том купленном езку стоячие, мовит: «Для чего ты, пнотче, мое добре трусиш?». Отц Василий стал оного лаяти, мовячи, що подтоп есть млинові моему з твого сего еза и так там сварячися, по сем (?) Петра отц Василий не оповістивши перве своєй шкоды ни судям, ни старшині городової, тylко сам ис сыном узнает, же ему ціле от ізка Петрового чинится в млині шкода.

О занесеной суплиці Процком Заславцем, жителем лохвицким, против отца Василия так розыскали. Процко, міючи завод

з отцем Василием в Глухові, и одержал бил Процко писание такое з подписом рук и притисненим печати тых особ, которые и судили, а именно его масть пн. Яков Лизогуб, бунчучный генералный, Иван Черняк, полковник покойны бывши полтавский, чинячи невинным Процка, а винуючи отца Василия в заводі их и тим писаним Процко был контент. А понеже отц Василий стал знову просить розыску в своем заводі с Процком, теды на прошение его сосланный був з Глухова в Лохвицу пн. Стефан Максимович, канцеляриста войсковый, з другим товарищем, именованым в ых же писаниии, данном отцу Василию на Процка. Мененныи особы учинили его вынным и первое писание Процково от обравши, якое хтось з них взял, за що тепер турбуєт Процко отца Василия, мовячи, же ты знаеш як Максимович сам узял у мене тое писание, чого посвідчал Денис Губский на том розыску з многими людми будучи, же я, мовит, виділ як Максимович взял писмо от Процка, тylко не знаю, где уже он подівал его, чи у себе удержаня чили отдал отцу Василию, а отц Василий весма отводится невіднієм того писма, а по сему, пана Максимовича данному отцу Василию на Процка писанию, стал отц Василий годов три турбоват Процко, збавил его як Процко претендует девятдесят талярей, шкапу и меди семнадцать фунтов и чарку срібную взял писар за писма, якие писал в заводі Процковом.

На занесение супліки Дениса Губского на отца Василия за прорізку выше млина далеко учинившуюся, так люде сознавали, же еще за прадіда и діда его оная прорізка зділана на его кгрунт. В якой прорізці и тепер сей Денис рибу ловит, а отц Василий повідаєт, же с тоей прорізки прорізыває греблю и того ради боронит отц Василий, aby там тоей прорізки не было албо нижше ей жебы отц Василий забил себе езок и мы, здесь выраженные, ходили и смотрели тоей прорізки и шкоды, діючоїся от ней гребле отца Василиевой и не явилася кривда отцу Василию так в гребле, яко и в воді от тоей прорізки.

А жалобливой суплици Леска Постоенка на отца Василия, же он в его доправлениих тринадцятеро свіней и коней двое, так ставши пред нами пан Иван Яковлевич, тепер наказный сотник лохвицкий, а на тот час при розыску будучи, предложил так, что отц Василий з Леском Постоенком в доме моем за свіней поедналися и попрощалися под таким уговором что от сего часу чи моя скотина войдет в твою пашню или иный який кгрунт чили твоя, то не займат и так так отпускать без всякого з нами расколу. И на сие обіщался отц Василий дати писмо

такое, что так як выше выражено будет з Леском чинити. А на завтрашній днь пришов Леско до отца Василия и не застал его в дому, бо отіхал в Лубни и сей Леско всі свінни отцу Василию вернул, которые то свинні попсовали гречки Лесковой коп дватцат и того ради от лита (?) года отц Василий не упоминается тие тринатцат его свіней и не освідчать никому же, пропало тылко у его свыней нам що когда спросили отца Василия, отказал, же я з Леском не за свінни попростился, але за мое безчестие, же мене пребритко бранил и лаял и за бороду узял и за побитъя сна моего, на якое побитъя поставлял свідителя Лаврина овчара, западинского жителя, при заводі их будучого, но которого посыпал отц Василий. Так помянутый, станувши, з руки его так сознал, мовячи, же продал я пять возов хворосту Лескові, який хворост когда везли чрез греблю, так отц Василий с сыном своим перестрівши, запинил и велить хворост на греблі скидати. Теды Леско стал просити отца Василия, же я купил себі хворост кґрунтец свой оплести. Он теды, не взираючи на прощение, сн отца Василия зараз за скази (?) з ярма повысмыкал и в ріку поскидал, також нас повганял в воду, а воз с хворостом обернул и до того еще брата Лескова, Дмитра Недужого, доволно по гребли волочил, а ему, отцу Василию, никто з них и наменшого слова ущилового не сказал, ні ганили, ни лаяли, и на сыну его жадного побитъя от Леска не было (а як выше помянулось пна Ивана, наказного сотника, узнанием, же обіщался дати карту отц Василий Лескови на том помиркованю, то отц Василий отводился, что не обіщался Лескові ни на що давати). Тимош Нытченко ставши о пропалых конех отца Василия, яких доходит на тому Лескові, так сознал, же не через чужую перетыку коні отца Василия увойшли в гумно Лесково, але чрез властную ж его, отца Василия, тылко не відаю: чи сами вошли, чи нарочно уведено и когда вже застал кони Леско в спашу, которыми мало що попсовали, обявил пану сотнику лохвицкому. Теды пан сотник сказал, что я не могу священника судить, отдай ему кони его, мало тобі шкоды от них есть. Так по приказу пна сотника отогнал ему коні, отцу Василию, в двор. А Василий, сн его, увіdevши, что якобы кони зморены, веліл знову Лескові узнати коні, а Леско опят ему в двор коні, а Василий попович повторе своего двора кони свои выгнал к Лескові и тые коні до самого Рождества блукали. Тамже полугат, которых кілько разы люде віділи, а тепер ні вість тым коням, не маш знати, где поділися. И так по сее время отц Василий з Леском так за свінни, яко и за коні права доходити хочет.

Мы, прето, здесь подпісаные выслушавши обох сторон заводней мовы вышшому разсуждению и окончеваемой децизии сии здес выраженные роспросы и допросы предлагаем.

У подлинной инквизиции рукоприкладывание тако:

Феодор Имщениенский, протопоп лохвицкий.

Фома Зориник (?), священик богоявленский лохвицкий.

Иван Яковлевич, наказный сотник лохвицкий.

Иван Бузинский, атаман городовой лохвицкий.

Кирило Иванович, войт магистрату міского лохвицкого.

Кирило Данилович, мещанин.

Яков Манко, зборщик на той час зостаючий.

Михайло Гаращенко, цехмистр кравецкий.

Ілько Гладуненко вахничий (?).

Захарко Рубашный, знатный товариш сотенный и прочии.

Василий Григориевич, пискар міскій лохвицкий.

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – №780. – Арк. 6–8. – Копія. Тексту документа передує запис: «Номер 6. Копия инквизиции отца Василия Яновича, лубенского священника, в млиновом заводі с козаками сотни Лохвицкой».

Наприкінці документа намальоване коло, всередині якого написано «місто печати ратушной лохвицкой»)